

01-01 Steentijd tot middeleeuwen.

In het verre verleden zijn er verschillende ijstijden geweest. Het landijs rukte dan op vanuit Scandinavië tot het midden van Nederland (dat als zodanig natuurlijk nog niet bestond). Voor het ijs lag een steppe, een poolwoestijn waar ijzige stormen heersten, de begroeiing heel karig was en mens noch dier iets te zoeken had.

Zo'n 12.000 jaar geleden kwam er een einde aan de laatste ijstijd. Het ijs trok zich terug en de steppe raakte langzaam begroeid. Dat verschafte voedsel voor de beesten en de mens volgde als jager de dieren. Om de dieren te doden was gereedschap nodig. Metalen gereedschap was nog niet bekend, dus werd het van steen gemaakt. Dat was meestal vuursteen, dat met enige handigheid goed te bewerken is tot vlijmscherpe messen, bijlen, speerpunten e.d. Werktuigen uit die tijd worden tot de Federmessercultuur gerekend. Vuurstenen werktuigen uit die periode zijn onder andere gevonden in Westelbeers en Oostelbeers, beide in hoge aantallen, zodat het niet gaat om individuele jagers, maar om groepen. Ze zullen misschien enkele maanden, een seizoen, in de Beerzen hebben verbleven, tot het wild 'op' was of verder trok. Er was dus geen permanente vestiging en de huidige Beerse mens stamt er ook niet vanaf. Maar gezien de twee grote kampen waren de Beerzen toen al een prettige verblijfplaats.

Over de periode tot 1207 is weinig bekend. Incidenteel zullen er wel sporen van menselijke aanwezigheid zijn gevonden, toeval vondsten, maar nederzettingen, grote graafvelden en dergelijke zijn niet bekend.

Maar wellicht bestaan die toch. Onder de Hoge Akker bij de Oude Toren kan wellicht het oude dorp Oostelbeers gevonden worden. Die kerk is natuurlijk niet in het veld gebouwd, maar heeft in een nederzetting gestaan. Archeologen zijn tegenwoordig echter terughoudend met opgraven. In afwachting van betere technische mogelijkheden voeren ze vrijwel alleen nog noodopgravingen uit, bijvoorbeeld als er nieuw gebouwd wordt.

De oudst bekende vermelding van de Beerzen dateert van 1207. Dan is er sprake van een parochie Berses. Er speelt dan een conflict tussen leden van de familie Van Rode en de abdij van Tongerlo over het benoemingsrecht van de priester. De Van Rode's, een machtig geslacht dat zich naar zijn herkomstplaats St. Oedenrode noemde, hadden veel bezittingen in Brabant, waaronder de Beerzen.

Dit soort bezittingen waren domeinen, dat wil zeggen een aantal boerderijen met daarbij een centrale boerderij of hof. Daar zetelde de eigenaar of zijn vertegenwoordiger, er werden pachten geïnd en er werd recht gesproken bij conflicten tussen bewoners van het domein. Er waren soms ook centrale voorzieningen zoals een molen en een broodoven. Soms huisden er ook ambachtslieden zoals een smid of een wever. Die domeinen worden ook grondheerlijkheden genoemd, omdat de bewoners niet vrij, maar grondgebonden waren. Zij mochten het domein niet verlaten om zich elders te vestigen. Deden ze dat wel, dan kon de eigenaar, de grondheer, ze met geweld terughalen. Grotere domeinen hadden een kerk die door de grondeer gesticht was en waar hij zeggenschap over had. Hij kon de priester benoemen maar ook inkomsten uit de tienden, de kerkelijke belasting, afromen. Zo'n domein was vaak familiebezit. Alle leden hadden dan recht op een ongedeelde stukje ervan. Als een familielid het klooster in ging kon het voorkomen dat hij zijn deel aan het klooster afstond, waardoor de abt voor een deel zeggenschap kreeg over het domein en daarmee ook over het benoemingsrecht in de kerk. Zo is mogelijk het conflict tussen de Van Rode's en de abdij

ontstaan. Toen de graaf van Leuven en Brussel als hertog van Brabant zijn macht naar het noorden uitbreidde, werden de Van Rode's, net zoals veel andere regionale en plaatselijke heren, 'opgeruimd'. De hertog werd de baas in wereldlijke zaken, de abdij – die inmiddels het volle bevestigingsrecht had verworven – in kerkelijke.

Bronnen:

- Brabant levert de vondsten, 100.000 jaar steentijd in Nederland. Rene Merckx, "Het Klein Brabants Museum", instituut voor pre - historie in Eindhoven. Vondsten Oost-West- Middelbeers hoofdstuk 5.